

ZUTT A. R.: BECSÜLETES MUNKA.

Minden munkánál a becsületesség az, amit elsősorban szem előtt kell tartanunk. Kétszeresen igaz ez az ipari s a művészi tevékenység kapcsolatánál és az olyan oktatásnál, amely az életre akar előkészíteni. Ezek irányításához Göthe adja a legjobb útmutatót: „Minden életnek, minden cselekvésnek, minden művészetnek eleje a mesterség, amit a maga korlátozásaival kell megtanulnunk. Többet ér, ha egyfajta mesterségnek alaposan tudjuk minden csinját-binját, mintha százféle dologban kötődünk. . .” — Művészetet egyáltalán nem lehet tanítani, kivéven, ha a művész szól a művészhez. Tanulnivaló vajmi kevés akad. A művészetnek nemesítő és nevelő ereje éppen nem a tudásban, hanem élvezésében, szerény, önfeledt odaadásban gyökerezik. A művészetnek műveltségszerű elsajátítása a legjobb esetben felületességre, rendszerint csalódásra, sőt ami szintén megesik, az érzelmek mímelésére vezet.

Ki ne tapasztalta volna már az emberi ízlés állhatatlanságát, az ítéletek változandóságát, a legfontosabb esztétikai alapelvek bizonytalanságát? Önként merül fel a kérdés, hogy vannak-e oly közös ismertetőjelek, melyek a folyton változó nézetek körforgásában, minden időben megkülönböztethetik a nagyságot a középszerűségtől?

Ilyen ismertetőjel — bár nem egyetlen — a becsületesség. Szeretetteljes ragaszkodás a munkához. Avagy homoktengeren ássuk-e keresztül magunkat, hogy egy szem aranyat találjunk, ha azt akarjuk élvezni, ami a szeretet által keletkezett?

Mi más lenne az élet, a művészet, az ipar, ha nem végtelenül odaadó munka?! Nem-e látjuk a legcsekélyebb becsületes munkában, a legkisebb tárgyban a hálafelt szeretetet? Mit ér az elmélet, a gyakorlat, ha ezek az alapfeltételek hiányoznak? A legzseniálisabb ügyeskedés, az akrobata technika sem leplezheti a felületességet és az ürességet.

A természetben minden határozott törvények szerint keletkezik. Nem-e természetes, ha a művészet, a természetnek ez az extraktusa, a meghatározott törvényeknek köszöni keletkezését és fejlődését? Minden anyag megköveteli, hogy természete és jellege szerint munkáljuk meg. Minden anyag teljes mértékben kell, hogy kifejtse a maga hatását. Hogy pedig elmélyedhessünk sajátos jellegében, nagy odaadás, szeretet, tisztelet és becsületességre van szükségünk; — ebből szűrődik le szinte önként az elmélet.

Minden hamis látszat, minden hanyagság, minden szemfényvesztés — az életben s a művészetben egyaránt — megbocsáthatatlan szégyen és veszedelem. Mihelyt valaminek nincs jellege, hiányzik a gyakorlati értéke is — nincs meg a létjogosultsága sem.

De hogyan vigyük bele az alkotó munka alapját képező becsületességet, az igazi odaadást, a természetnek és a művészetnek tiszteletét az iskolába? Pedig multhatatlanul szükséges, hogy az oktatókat, az iskolának légkörét ez a szellem hassa át. Egyöntetű, összhangzó, együttes működésre van itt szükség, akár egy zenekarban, melyet dirigense vezet. A tanár magánmunkája párhuzamos az iskolai munkával, működése behelyezkedik az oktatás kereteibe, kapcsolódik tanártársainak s növendékeinek tevékenységéhez. Csakis ily módon kerülhető el a disszonancia.

A szakosztályok és műhelyek szoros kapcsolatot tartsanak fenn egymással; az iskola munkái kezdettől fogva a gyakorlati élet követelményeinek feleljenek meg.

Meg kell ismertetni és tanulmányoztatni az iparnak minden modern vívmányát és azt nyomban bele is vinni a gyakorlati életbe. Így ír már Ruskin is, aki azt mondja, hogy az anyaggal s a legújabb termelési módszerekkel okvetlenül kísérleteznünk kell. Ne folytassunk hiábavaló harcot e jogos kívánság ellen. Sőt! Használjuk a gépet, mert annak mindegy, jó vagy rossz anyagot termel. Állítsuk talpra az egészséges gyáripárt, mert csakis így nemesíthetjük a közízlést s így értetjük meg a szépet a nagy tömeggel. A tömegre van szükségünk, hogy az iparunkat életképesse tehessük. Csakis ez és nem a raffinált ízlés emberei. Hogy azonban a növendékbe beleoltsuk ezt a szellemet, teljesen és gyakorlatilag ki kell hogy használjuk tanulóidejét.

A tanítási programnak is természetesen afelé kellene fejlődnie fokozatosan, hogy a kitűzött célokat megvalósulásra vigye a lehető legnagyobb tökélyel. Iparművészeti

iskolánknál az egészséges fejlődésnek minden föltétele megvan. De ismételten hangsúlyozni kell a megerősítendő alapelveket, hogy akiknek az intézethez közük van, még nagyobb megértéssel állhassanak oldala mellé.

Kezdetben legyen része a tanulóknak általános és lehetőleg sokoldalú oktatásban, ez pedig abból állana, hogy a szabad természetben tett sétákon kinyissuk szemüket és gyakorlati megfigyelésekre, érzésre és cselekvésre szoktassuk őket.

Ezután kíséreljék meg, hogy megfigyeléseik és emlékeik gazdag gyűjteményéből egyes mélyebb benyomásokat emlékezetből tetszésük szerinti formában és anyagban kifejezzenek. Maguk keressék, esetleg találják ki az anyagukat s tanuljanak különbséget tenni a jó és a rossz között.

E bevezető tanulmányok végeztével a növendékek gyakorlati és erkölcsi értelemben vett tapasztalataik alapján maguk válasszák meg pályájukat, illetőleg műhelyüket s ebben támogassa őket tanácsával tanáruk és barátjuk.

Ezt követi legalább három évi műhelygyakorlat — a tanulóévek. Itt kell mesterüknek vezetése alatt a mesterséget s annak szoros vonatkozásait a gyakorlati életben alaposan megismerniök. S ne helyezkedjenek szembe a gyáriparral, sőt ellenkezőleg: ismerjék meg a legújabb kor termelési formáit és módszereit. Kíséreljék meg, hogy az újonnan feltalált anyagokból és eszközökkel művészi munkát végezzenek. Minden darab, melyet készítenek, céljának és a szépségnek a legteljesebb mértékben feleljen meg. Az akt és a szakbeli rajz itt önként értetődik. Így a tanítványok már a tanulás kezdetén szoros kapcsolatba jutnak az étellel, iparral és művészettel. Tisztában vannak koruk szükségleteivel, ami pedig tanulmányaik legfontosabb része. Mély alapot nyernek, amelyre, majd ha egykoron kikerülnek az életbe, erős falakat emelhet.

A mesternek a maga növendékének munkaközben kell bebizonyítania tanításának helyességét, meg kell értetnie vele a régi népművészet és stílusok nagyságát, egyszerűségét és szépségét. S ezért a műhelyt, vagy saját műtermét úgy rendezze be, hogy a szakmába vágó népművészeti munkák — nem múzeális, hanem hatásos elrendezésben legyenek felállítva. Ily módon gyakorlati úton fogalmat nyújtunk a növendéknek célszerű dolgokról és lehetőségekről s az ebből logikailag folyó szépségről és stílusról. Három évre terjedő gyakorlat után, tehát a negyedik évben, már érzi a tanuló, hogy szüksége van-e még a továbbképzésre, avagy jobban teszi, ha mint gyakorlati munkás helyezkedik el az életben.

Ha szüksége van a továbbképzésre és tehetsége is van hozzá, akkor nagy áhitattal és lelkesedéssel lát majd az elméleti tanulmányokhoz. Érdekelni fogja már az is, hogy mennyiben földik ezek az elméletek a maga tapasztalatait. E tanulmányok mellett jut arra is elég idő, hogy az önálló munkára előkészüljön. Megkeresi az étellel való kapcsolatot, s megtalálja a helyet, ahol képességei legjobban fejlődhetnek és érvényesülhetnek. Így aztán, a becsületes gyakorlati alap birtokában, sohasem fog az életben céltalanul, segítség és kenyér nélkül megállani, tud majd segíteni a maga baján s független, önálló művésszé fejlődhetik. Tanulmányai végeztével megkapja az iskolában megkeresett összeget: ezzel is megkönnyebbedik az önálló műhely megteremtése.

A munkával és anyaggal folytatott állandó harc egyedül képes a becsületesre, kulturértékeknek termelésére nevelni. Gyökerén kezdjük, ne a koronán. Ne szégyeljük a mesterségnél s nem a művésznél való kezdést. Csakis így örülhetünk a becsületes mesterség, a jó ipar és a diadalmas művészet virágzásának.

Bármint csűrjük-csavarjuk vagy nevezzük ezt a témát: az életben és a gyakorlatban a hiten, vagy hitetlenségen fordul meg minden. Az egyiket eltölti egészen, ennek int a remény; a másikat nem, ennél a nagy üresség tátong.

A munka szeretete magával hozza a hálát s ez az igazi jutalma a becsületes munkának.

A művész mesterjegye.

